SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 18. decembra 2008 *

V zadevi C-384/07,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ki ga je vložilo Verwaltungsgerichtshof (Avstrija) z odločbo z dne 31. julija 2007, ki je prispela na Sodišče 13. avgusta 2007, v postopku

Wienstrom GmbH

proti

Bundesminister für Wirtschaft und Arbeit,

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi C. W. A. Timmermans, predsednik senata, J.-C. Bonichot, J. Makarczyk, L. Bay Larsen (poročevalec), sodniki, in C. Toader, sodnica,

* Jezik postopka: nemščina.

generalni pravobranilec: J. Mazák,
sodna tajnica: K. Sztranc-Sławiczek, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 23. oktobra 2008,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za Wienstrom GmbH H. R. Laurer, odvetnik,

– za avstrijsko vlado C. Pesendorfer, zastopnica,

– za Komisijo Evropskih skupnosti K. Gross in B. Martenczuk, zastopnika,

– za Autorité de surveillance AELE B. Alterskjær, N. Fenger in L. Young, zastopniki,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 88(3), zadnji stavek, ES.

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med družbo Wienstrom GmbH (v nadaljevanju: Wienstrom) in Bundesminister für Wirtschaft und Arbeit (ministrstvo za gospodarstvo in delo, v nadaljevanju: tožena stranka) glede zneskov pomoči, ki jih je na podlagi zakona o zeleni električni energiji (Ökostromgesetz, v nadaljevanju: zakon ÖG) treba dodeliti družbi Wienstrom.

Pravni okvir

Ukrep pomoči

3 Z zakonom ÖG so urejene podpore za termoelektrarne toplarne v Avstriji.

4 Prvotna različica tega zakona (BGBl. I, 149/2002, v nadaljevanju: prvotni ÖG) je začela veljati 1. januarja 2003. Nova različica je začela veljati 2. oktobra 2006 (BGBl. I, 105/2006, v nadaljevanju: novi ÖG).

5 Da bi se spodbudila proizvodnja električne energije s termoelektrarnami toplarnami, je pod določenimi pogoji odobreno povračilo nujnih stroškov za vzdrževanje obratov. Za leti 2003 in 2004 je bil na podlagi prvotnega ÖG znesek te podpore omejen na 1,5 centa na kWh tako proizvedene električne energije. Od leta 2005 ta znesek na podlagi upoštevnih določb prvotnega ÖG določa tožena stranka, ki ga lahko po preizkusu spremeni.

6 Ta ukrep se je med leti, na katere se nanaša postopek v glavni stvari, financiral na podlagi enotnega povišanja na količino električne energije, ki je bila dobavljena končnim porabnikom, ne glede na to, koliko energije, proizvedene v termoelektrarnah toplarnah, so končni porabniki porabili. To povišanje je bilo posredovano družbi Energie-Control GmbH, ki je pristojni javni organ za izplačila podpor termoelektrarnam toplarnam.

7 Člen 30d novega ÖG je ukrep retroaktivno spremenil.

8 Ta člen določa, da lahko ponudniki električne energije, ki uvažajo tako imenovano zeleno električno energijo oziroma energijo, ki jo proizvedejo termoelektrarne toplarne, in jo prodajajo končnim nacionalnim porabnikom, in končni porabniki, ki takšno električno energijo uvažajo za lastno porabo, za obdobje med 1. januarjem 2003 in 31. decembrom 2006 zahtevajo povračilo zneska pomoči za električno energijo, ki so

jo proizvedle majhne hidroelektrarne, ali za vsako drugo vrsto zelene električne energije ali vračilo zneska navedenega povišanja za energijo, ki so jo proizvedle termoelektrarne toplarne.

Odločba Komisije

9 Komisija Evropskih skupnosti je po korespondenci leta 2003 z avstrijskimi organi ukrepe v zvezi s termoelektrarnami toplarnami registrirala kot nepriglašene pomoči pod opravilno številko NN 162/B/2003. Republika Avstrija je Komisiji priglasila spremembe iz novega ÖG. Komisija je to priglasitev registrirala pod opravilno številko N 317/B/2006.

10 Komisija je z Odločbo C(2006) 2964 konč. z dne 4. julija 2006 (UL C 221, str. 9, v nadaljevanju: Odločba Komisije) sprejela odločitev, da temu ne bo nasprotovala. Menila je, da so pomoči, ki naj bi bile v skladu s Smernicami skupnosti o državni pomoči za varstvo okolja (UL 2001, C 37, str. 3), na podlagi člena 87(3)(c) združljive s skupnim trgom. Ocenila je, da je sprememba iz novega ÖG ustrezno sredstvo za izničenje morebitnega diskriminatornega obravnavanja uvožene električne energije.

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

11 Družba Wienstrom upravlja več termoelektrarn toplarn na Dunaju. Upravičena je do podpore v skladu z zakonom ÖG.

12 Družba izpodbija odločbi tožene stranke z dne 11. oktobra 2004 (v nadaljevanju: prva izpodbijana odločba) in z dne 7. decembra 2006 (v nadaljevanju: druga izpodbijana odločba).

13 S prvo izpodbijano odločbo je bila za leto 2003 družbi Wienstrom za tri termoelektrarne toplarne odobrena podpora v višini 37.335.602,20 EUR. Ker je bil izplačan predujem v znesku 44.551.514,75 EUR, je bilo s to odločbo določeno, da mora družba vrniti razliko v višini 7.215.912,55 EUR.

14 Druga izpodbijana odločba se nanaša na podporo, ki je bila za leto 2005 družbi Wienstrom odobrena za eno posodobljeno termoelektrarno toplarno. Sledila je odločbi z dne 8. marca 2006, s katero je bil začasno določen znesek odobrene pomoči in na podlagi katere je bilo 14. marca 2006 izvedeno plačilo predujma v višini 5.408.159 EUR. Z drugo izpodbijano odločbo se je dokončno določil znesek podpore

v višini 5.688.703,47 EUR, poleg tega pa se je glede na že izplačani predujem zahtevalo vračilo razlike v znesku 280.544,47 EUR. Družba Wienstrom trdi, da dolgovani znesek znaša 8.487.228 EUR.

15 Predložitveno sodišče meni, da se Odločba Komisije nanaša le na novi ÖG in da v zvezi s prvotnim ÖG ni bila sprejeta nobena izrecna negativna odločba.

16 Trdi, da gre pri prvi izpodbijani odločbi za izvajanje pomoči pred Odločbo Komisije.

17 Meni, da se druga izpodbijana odločba, ki je bila sprejeta po Odločbi Komisije, nanaša na izvajanje ukrepa pomoči, vendar da se je to izvajanje začelo pred začetkom veljavnosti prvotnega ÖG, v okviru katerega se je Republika Avstrija obvezala izplačati zadevno pomoč za leto 2005.

18 Predložitveno sodišče se posebej glede na sodbo z dne 21. oktobra 2003 v združenih zadevah Van Calster in drugi (C-261/01 in C-262/01, Recueil, str. I-12249) sprašuje o dometu ki ga ima v sporu, o katerem odloča, prepoved izvajanja, določena v členu 88(3), zadnji stavek, ES.

19 V teh okoliščinah je prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali upoštevanje člena 88(3), zadnji stavek, ES zahteva, da nacionalno sodišče prejemniku pomoči, ki je do nje v skladu z nacionalnim pravom načeloma upravičen, s sklicevanjem na v tem členu navedeno prepoved izvajanja odreče nadaljnje pomoči, čeprav po eni strani Komisija sicer obžaluje, da ji pomoč ni bila priglašena, vendar ni sprejela niti negativne odločbe v smislu člena 4(2) niti ukrepa v skladu s členom 14 Uredbe Sveta (ES) 659/1999 z dne 22. marca 1999 [o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena [88 ES] (UL L 83, str. 1)], iz spisa pa po drugi strani ni razvidna kršitev pravic tretjih?

2. Ali prepoved izvajanja iz člena 88(3) ES nasprotuje uporabi nacionalne zakonske določbe, če je podlaga za uporabo nova različica tega zakona, za katero je Komisija ugotovila, da je združljiva s skupnim trgom, čeprav se ukrep po eni strani nanaša na obdobja pred novo različico in novosti, odločilne za razglasitev združljivosti, za to obdobje še niso veljale, iz spisa pa po drugi strani ni razvidna kršitev pravic tretjih?“

Vprašanji za predhodno odločanje

20 Najprej je treba ugotoviti, da se Odločba Komisije ne nanaša zgolj na novi ÖG. Ta odločba pokriva obe različici ÖG, saj se presoja Komisije nanaša na tisti ÖG, ki je bil spremenjen ob njegovem preizkusu. Komisija namreč v poglavju „Predmet odločbe“ izrecno omenja oba postopka, NN 162/B/2003 in N 317/B/2006. Poleg tega v točki 7 navaja, da njen opis in presoja temeljita tako na pravilih, ki so veljala od 1. januarja 2003,

kot na tistih, ki so začela veljati z začetkom veljave novega zakona. Poleg tega je v obvestilu v Uradnem listu kot datum začetka izvajanja ukrepa pomoči, ki mu ni nasprotovala, naveden 1. januar 2003.

21 Prav tako je treba ugotoviti, da je predmet spora v postopku v glavni stvari določitev zneska pomoči, ki je na podlagi zadevnega ukrepa pomoči dejansko dolgovan za navedeni obdobji.

22 Na koncu je treba omeniti, da čeprav je prva od izpodbijanih odločb iz postopka v glavni stvari prejšnja, druga pa poznejša glede na Odločbo Komisije, se vprašanji predložitvenega sodišča nanašata na enak pravni položaj, in sicer v obeh primerih na izvajanje pred sprejetjem pozitivne odločbe Komisije. Druga izpodbijana odločba je bila namreč sprejeta zato, ker so avstrijski organi z odločbo z dne 8. marca 2006 začasno določili znesek dolgovane pomoči in naložili izplačilo predujma, pri čemer je šlo za začetek izvajanja ukrepa pomoči pred odločbo Komisije.

23 Glede na te ugotovitve je treba vprašanji za predhodno odločanje obravnavati skupaj.

24 S tema vprašanjema predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali prepoved izvajanja državnih pomoči, predvidena v členu 88(3), zadnji stavek, ES nacionalnemu sodišču nalaga, da v okoliščinah, kot so te iz postopka v glavni stvari, zavrne zahtevek upravičenca do državnih pomoči v zvezi z zneskom teh pomoči, ki naj bi bil dolgovan za obdobje pred sprejetjem odločbe Komisije, s katero je bilo razglašeno, da so navedene pomoči združljive s skupnim trgom.

25 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da po sprejetju pozitivne odločbe Komisije prepoved predčasnega izvajanja ne obstaja več.

26 Če je bil projekt pomoči Komisiji pravilno priglašen in se pred sprejetjem te odločbe še ni začel izvajati, se lahko začne izvajati z njeno izdajo, v tem primeru tudi za predhodno obdobje, ki ga pokriva ukrep, ki je bil razglašen za združljivega s skupnim trgom.

27 Če je bila pomoč upravičencu dodeljena s kršitvijo člena 88(3), zadnji stavek, ES, se lahko zgodi, da mora nacionalno sodišče na predlog drugega gospodarskega subjekta o veljavnosti izvršilnih ukrepov in o izterjavi dodeljene finančne podpore odločati celo po tem, ko je Komisija sprejela pozitivno odločbo.

28 Iz sodbe z dne 12. februarja 2008 v zadevi CELF in ministre de la Culture et de la Communication (C-199/06, ZOdl., str. I-469, točka 46, v nadaljevanju: sodba CELF) izhaja, da pravo Skupnosti nacionalnemu sodišču v takem primeru nalaga sprejetje primernih ukrepov za učinkovito odpravo učinkov nezakonitosti, vendar mu, tudi če ni izjemnih okoliščin, ne nalaga obveznosti popolne izterjave nezakonite pomoči.

29 Nacionalno sodišče mora v istem primeru na podlagi prava Skupnosti prejemniku pomoči naložiti plačilo obresti za obdobje nezakonitosti. V okviru svojega nacionalnega prava lahko poleg tega, če je to predvideno, naloži vračilo nezakonite pomoči kljub

pravici države članice, da pomoč pozneje ponovno izvaja. Prav tako lahko ugodi odškodninskim zahtevkom za škodo, ki je nastala zaradi nezakonitosti pomoči (sodba CELF, točki 52 in 53).

30 Tako je treba ugotoviti, da ob izvajanju nezakonite pomoči, ki mu sledi pozitivna odločba Komisije, pravo Skupnosti ne nasprotuje temu, da lahko po eni strani upravičenec vnaprej zahteva izplačilo dolgovane pomoči in da lahko po drugi strani obdrži pomoč, ki jo je pridobil pred sprejetjem pozitivne odločbe, pri čemer to ne vpliva na posledice, ki pod pogoji iz sodbe CELF izhajajo iz nezakonitosti predčasno izplačane pomoči.

31 Odločilno merilo za to, ali lahko upravičenec za obdobje pred sprejetjem pozitivne odločbe dobi izplačano pomoč ali obdrži že izplačano pomoč, je torej ugotovitev Komisije, da je pomoč združljiva s skupnim trgom.

32 Pravo Skupnosti torej ne nasprotuje temu, da nacionalno sodišče odloča v sporu, kot je ta iz postopka v glavni stvari med upravičencem in nacionalnimi organi, ki se nanaša na dolgovani znesek pomoči, in ne na njeno dodelitev.

33 Z odločbo, ki jo je izdalo nacionalno sodišče, se je končal spor, ker se je primer v tej zadevi štel za enakega primeru, ki je bil obravnavan v sodbi CELF, to je predčasnemu izvajanju pomoči, o višini katere se ni prerekalo.

34 Poleg tega omogoča uporabo načel, ki v okviru razlage člena 88(3), zadnji stavek, ES izhajajo iz navedene sodbe.

35 Ta analiza ni v nasprotju z zgoraj navedeno sodbo Van Calster in drugi, o dometu katere se sprašuje predložitveno sodišče.

36 Ta sodba se ne nanaša na položaj upravičencev do pomoči, ampak na položaj gospodarskih subjektov, ki jim je bilo retroaktivno naloženo plačilo prispevkov, ki so namenjeni posebej financiranju sistema pomoči in ki se tako štejejo za njegov sestavni del. V postopkih v glavni stvari, ki so bili podlaga za izdajo navedene sodbe, so bili prispevki odtegnjeni v okviru prejšnje ureditve pomoči, ki je bila razglašena za nezdružljivo, in sicer pred pozitivno odločbo Komisije v zvezi z novim sistemom pomoči, ki nadomešča prvotni sistem ter predvideva retroaktivno naložitev plačila prispevkov in njihov poračun s tistimi, ki so bili dejansko prejeti v okviru izvajanja predhodne ureditve pomoči.

37 Sodišče je v sodbi razsodilo, da člen 93(3) Pogodbe ES (postal člen 88(3) ES) v okoliščinah, kot so te iz postopka v glavni stvari, nasprotuje pobiranju prispevkov,

katerih plačilo je bilo retroaktivnemu naloženo za obdobje pred sprejetjem pozitivne odločbe Komisije.

38 S tem je Sodišče zgolj ugotovilo, da je z vidika tretje osebe, ki se ji finančno breme naloži pred sprejetjem pozitivne odločbe Komisije, vračilo navedenega bremena edini način, da se v zvezi z njim odpravi nezakonitost izvajanja ukrepa pomoči.

39 Zato je treba na zastavljeni vprašanji odgovoriti tako, da prepoved izvajanja državnih pomoči, predvidena v členu 88(3), zadnji stavek, ES, nacionalnemu sodišču ne nalaga, da v okoliščinah, kot so te iz postopka v glavni stvari, zavrne zahtevek upravičenca do državnih pomoči v zvezi z zneskom teh pomoči, ki naj bi bil dolgovan za obdobje pred sprejetjem odločbe Komisije, s katero je razglašeno, da so navedene pomoči združljive s skupnim trgom.

Stroški

40 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

Prepoved izvajanja državnih pomoči, predvidena v členu 88(3), zadnji stavek, ES nacionalnemu sodišču ne nalaga, da v okoliščinah, kot so te iz postopka v glavni stvari, zavrne zahtevek upravičenca do državnih pomoči v zvezi z zneskom teh pomoči, ki naj bi bil dolgovan za obdobje pred sprejetjem odločbe Komisije, s katero je bilo razglašeno, da so navedene pomoči združljive s skupnim trgom.

Podpisi